

ЗВІТ
про результати відвідування Зарічного районного суду м. Суми
для виконання функцій національного превентивного механізму

02.05.2023

м. Суми

Загальна частина

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19-1 та 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», згідно з дорученням-вимогою від 24.04.2023 р. № 3487.2/23/53, групою НПМ у складі:

Бурки Олександра Володимировича, головного спеціаліста відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Єжкун Марини Вікторівни, представника громадської організації «Україна без тортур»,

25.04.2023 р. у період часу з **09:00 год. до 12:00 год.** здійснили планове відвідування місця несвободи: Зарічного районного суду м. Суми (далі – суд), розташованого за адресою: вул. Академічна, 13, м. Суми, 40000.

Організаційне та фінансове забезпечення діяльності суду у межах повноважень здійснює Територіальне управління Державної судової адміністрації України (далі – ТУ ДСАУ) в Сумській області.

Керівництво Зарічного районного суду м. Суми:

Клімашевська Ірина Валентинівна, Голова суду (на посаді з 14.04.2023);

Шевченко Алла Миколаївна, керівник апарату суду (на посаді з 07.10.2011).

В день відвідування групою НПМ затримані, взяті під варту, засуджені, адмінарештовані (далі – підсудні) до суду не доставлялися.

Обслуговування суду з питань конвоювання підсудних здійснюється ротою конвойної служби ГУНП в Сумській області. Особи, які утримуються у пенітенціарних установах, доставляються до суду для участі у судових засіданнях чотири рази на тиждень (окрім четверга).

Інформація щодо кількості підсудних осіб, які доставлялись до суду протягом 2022-2023 років керівництвом суду надана не була, що може свідчити про відсутність належного обліку осіб у місці несвободи та порушення пункту «а» частини 1 статті 20 Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання.

Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті утримуваного під час перебування в суді протягом 2022-2023 років

зафіксовано не було.

Під час візиту встановлено, що 06 та 07 жовтня 2022 року до суду надійшли заяви захисника Собини П.М. в інтересах підозрюваного Курпіля О.О. про відвід слідчого та прокурора, у яких адвокат зазначав про допущені відносно його підзахисного факти катування, а саме: 05 та 06 жовтня 2022 року підозрюваний Курпіль О.О. був позбавлений харчування, оскільки був доставлений з ДУ «Сумський слідчий ізолятор» до Зарічного районного суду м. Суми ще до сніданку, на обід до установи підозрюваний не доставлявся, а повернутий до слідчого ізолятору був лише після 17:00 години, коли вечеря в установі вже відбулася. У подальшому рішеннями слідчих суддів заявлені відводи задоволені не були.

Про надходження до суду інформації про факти катування Курпіля О.О. керівництвом суду поінформовано Територіальне управління Державної судової адміністрації в Сумській області листом № 02-14/72/2022 від 12.10.2022 (фото 12). Відомості про результати розгляду ТУ ДСАУ в Сумській області зазначеного повідомлення про факти катування у суді відсутні.

Інших скарг підсудних осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу суду протягом 2022-2023 років не надходило.

Попереднє відвідування НПМ було здійснено 13.02.2020 року.

За наслідками попереднього відвідування НПМ виявлено порушення та недоліки що призводять, до порушення прав затриманих осіб, зокрема на: розгляд справи упродовж розумного строку, професійну правничу допомогу та рівний доступ до правосуддя.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились пропозиції Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Сумській області забезпечити у Зарічному районному суді м.Суми: обладнання всіх необхідних приміщень, а саме- кімнат учасників судового процесу, кімнат свідків, приміщень для роботи з матеріалами справ, кімнат для роботи адвоката з підсудними (засудженими) або місця для конфіденційного спілкування з адвокатом у приміщеннях для підсудних (засуджених); обладнання звуковою сигналізацією коридору суду, через який здійснюється конвоювання підсудних; облаштування санвузлів для користування ними особами з інвалідністю; забезпечити доступ особам з обмеженими фізичними можливостями, які пересуваються на колісних кріслах, до залів судових засідань, розміщених на третьому та четвертому поверсі приміщення суду; збільшити кількість залів судових засідань на 1 поверсі приміщення; у залах судових засідань передбачити не менше 5% місць для осіб з обмеженими фізичними можливостями, які пересуваються на колісних кріслах; забезпечити розташування приміщення для приймання та відправлення кореспонденції на першому поверсі.

Зазначені рекомендації виконані не були.

У період з часу останнього відвідування НПМ перевірка діяльності Зарічного районного суду м. Суми органами управління, контролю та нагляду

не проводилась.

Зарічний районний суд м. Суми розміщується у п'ятиповерховій будівлі 1977 року побудови спільно з Сумським районним судом Сумської області (фото 1). Зарічний районний суд м. Суми займає 3-й, 4-й та 5-й поверхи будівлі, а також частково 1-й та 2-й поверхи.

Вхід до приміщення Суду обладнано пандусом для маломобільних груп населення (далі – МГН).

На вході до суду є інформація про найменування судового органу.

Біля входних дверей розміщена кнопка виклику працівників судової охорони та працівників суду для маломобільних груп населення, яка знаходиться у технічно справному стані (фото 2).

Ширина входних дверей достатня для проїзду до вестибюлю суду колісного крісла стандартних розмірів.

Охорона приміщення суду та пропускний режим здійснюється працівниками Територіального управління Служби судової охорони в Сумській області, якими ведеться перевірка документів та реєстрація пропуску осіб до адміністративних будівель суду.

У вестибюлі облаштовано контрольно-пропускний пункт вхідного контролю та охорони з місцем пропуску через турнікет та рамку стаціонарного металодетектора.

Поруч зі стаціонарним металодетектором передбачений контрольований прохід достатньої ширини для проїзду МГН, які пересуваються в кріслах колісних.

За контрольно-пропускним пунктом у вестибюлі наявні сходи, для подолання яких на кріслі колісному на посту охорони наявний мобільний (переносний) пандус (фото 3).

З усних пояснень працівників суду та служби судової охорони з'ясовано, що у разі участі у судовому засіданні осіб на колісному кріслі таке засідання призначається у залі № 101, розташованому на 1му поверсі. Працівниками суду та судової охорони за необхідності надається допомога учасникам судового процесу з числа МГН для потрапляння до залу судових засідань на 1-му поверсі.

На посту охорони наявна аптечка невідкладної медичної допомоги, укомплектована ліками з актуальним строком придатності.

Також аптечки наявні і у службових кабінетах працівників суду. При вибірковій перевірці укомплектованості аптечок виявлено лікарські засоби з терміном придатності, що минув (фото 10 та 11).

У вестибюлі та на кожному з поверхів, де розташований Суд, встановлено інформаційні стенди з інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України та центру надання безоплатної правової допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів, зразками процесуальних документів, розкладом судових засідань тощо.

У будівлі суду облаштовано 5 залів судових засідань, кожен з яких

призначений для розгляду у тому числі і кримінальних справ. Зали судових засідань розташовані на 1-му, 3-му і 5-му поверхах будівлі – по 1-му залу, та на 4-му поверсі – 2 зали.

Підйом відвідувачів на поверхи здійснюється по бетонним сходам. Верхні і нижні сходинки сходового маршу не мають контрастного забарвлення або маркування (фото 4).

У кожному залі обладнано загородження для розміщення підсудних, яке виготовлено з металу та органічного скла з дотриманням вимог Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010). Для знезаражування залів судових засідань використовуються побутові бактерицидні опромінювачі, технічні характеристики яких дозволяють обробляти площу не більше 20 м² у той час, як площа залів судових засідань Суду складає від 31,7 м² до 59,2 м².

Зали судових засідань обладнані системами відеоконференцзв'язку для проведення судових засідань (процесуальних дій) у режимі відеоконференції.

Вікна залів судових засідань укріплені металевими ґратами.

Усі зали судових засідань обладнані пристроями сигнально-переговорної системи зв'язку з приміщенням конвою, а також кнопками тривожної сигналізації.

У зв'язку з відсутністю облаштованого бомбосховища співробітникам суду, згідно затвердженого Наказом голови суду від 30.11.2022 № 137/од Плану цивільного захисту на особливий період, рекомендовано використовувати найближчі споруди цивільного захисту задовільного стану готовності (Сумська філія ПАТ «Укртелеком» за адресою: м. Суми, вул. Іллінська, 2). У якості найпростішого укриття співробітниками суду використовуються приміщення підвального поверху будівлі суду.

На тому ж підвальному поверсі розміщена і група приміщень для затриманих і взятих під варту осіб та конвою, вхід до якої відокремлений металевими дверима-ґратами.

Група приміщень складається з 5-ти камер для підсудних та 2-х приміщень для конвою.

З підвального поверху наявний окремий евакуаційний вихід безпосередньо назовні в службову зону території судової установи.

Площа камер для підсудних складає від 5,3 м² до 6 м². Технічний та санітарний стан камер задовільний. Підлога в усіх камерах для підсудних бетонна (фото 8). Стіни капітальні, пофарбовані. Кожна камера обладнана двома лавами для сидіння, які надійно закріплені до протилежних стін. Камери обладнано металевими дверима з накладними замками, зовнішніми запорами та оглядовими вікнами розміром близько 10x10 см. Всі камери та приміщення для конвою обладнано системою примусової механічної вентиляції, яка на момент візиту перебуває у технічно справному стані. Вентиляційні отвори у камерах захищені металевими вентиляційними сітками.

Для знезаражування камер та приміщень для варті використовують

побутові бактерицидні опромінювачі. Ведеться журнал кварцування приміщень.

Вікна, а відповідно – і природне освітлення у камерах відсутні. Штучне освітлення внутрішніх приміщень камер здійснюється електричними ліхтарями, встановленими у нішах над входними дверима і захищеними металевими сітками, які не забезпечують комфортний світловий режим (сила освітлення в камерах від 18 до 105 Люкс при нормі не менше 300 Люкс).

Прямий доступ підсудних до питної води не забезпечується.

На стіні коридору, у який виходять двері камер для затриманих і взятих під варту осіб, закріплена металева ємність для питної води, яка на момент візиту порожня (фото 6 та 7).

Варто зазначити, що у коридорі підвального поверху напроти входу до групи приміщень для підсудних та конвою маються 2 пластикові бутілі об'ємом 19 л з ручними насосами, наповнені водою, якість якої викликає сумніви через наявність нашарувань на внутрішніх стінках тари для води (фото 5). Як пояснили супроводжуючі групу НПМ працівники суду, воду з вказаних бутлів використовують для пиття як працівники суду, перебуваючи в укритті так і працівники конвойної служби та підсудні.

У блоці, де розміщені камери для підсудних та приміщення для конвою, не передбачено умов для вживання їжі при тривалому перебуванні у суді. З пояснень супроводжуючих групу НПМ працівників суду з'ясовано, що підсудні, яких доставляють до суду із пенітенціарних установ, харчуванням не забезпечуються, проте цих осіб під час обідньої перерви конвой вивозить на обід до ІТТ або СІЗО.

Санвузол у блоці для розміщення підсудних відсутній. Такий окремий санвузол розміщений на першому поверсі будівлі суду по маршруту конвоювання і обладнаний умивальником, унітазом та урною для сміття (фото 9). Цей санвузол знаходиться у належному технічному та санітарному стані, доступ до нього відвідувачів та працівників суду виключається.

Приміщення для конвою та всі зали судових засідань обладнані системою сигнально-переговорних пристроїв.

У блоці приміщень для конвою наявний бокс з металевих ґрат, який використовується як приміщення для ознайомлення підсудних з матеріалами судових справ. Приміщення обладнане столом та лавою для сидіння.

Окремої кімнати для проведення конфіденційного спілкування адвоката з підсудними у приміщенні для підсудних та конвою не обладнано. Зі слів супроводжуючих групу НПМ працівників суду, можливість спілкування адвоката з підсудними надається у залах судового засідання. Конфіденційність такого спілкування забезпечується шляхом залишення приміщення працівниками суду та іншими сторонніми особами.

Для заїзду автотранспорту варті та посадки-висадки підсудних обладнано бокс з металевих ґрат, в'їзд до якого здійснюється через металеві ворота, що закриваються на навісний замок. Бокс прилягає до тильної сторони

будівлі біля окремого виходу для конвоювання підсудних. Під'їзд до боксу здійснюється з подвір'я суду, територія якого огорожена парканом, в'їзд на територію здійснюється зі сторони вулиці Покровської через металеві ворота, що замикаються.

Конвоювання підсудних до залів судових засідань здійснюється по закритим від сторонніх осіб сходовим кліткам правого крила будівлі суду, які мають достатньо природного та штучного освітлення. Проте, відеоспостереження та кнопки звукової сигналізації по маршруту конвоювання відсутні, що є порушенням п.п. 13 і 15 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судів, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція № 613/785/5/30/29/67/68).

Крім того, варто зазначити, що кінцева частина маршруту конвоювання до залу судових засідань № 6 на 4-му поверсі проходить через коридор загального користування, що суперечить вимогам п. 13 Інструкції № 613/785/5/30/29/67/68. Як пояснили супроводжуючі групу НПМ працівники суду, цей зал судових засідань для розгляду кримінальних справ з участю затриманих/взятих під варту осіб використовується вкрай рідко, лише у виключних випадках.

Під час відвідування групою НПМ виявлені наступні порушення прав та свобод людини.

1. Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, статті 28 Конституції України).

В порушення вимог пункту 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН В.2.2-26:2010) у Суді на 5 залів судових засідань для розгляду кримінальних справ передбачено лише 5 камер для розміщення підсудних. Натомість кількість камер слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

Підлога в камерах для підсудних виготовлена з бетону, в той час як відповідно до вимог п. 7.1.12 ДБН В.2.2-26:2010 повинна бути дерев'яною на бетонному підмурівку.

У камерах при відсутності природного освітлення рівень штучного освітлення не забезпечує комфортний світловий режим, що не дозволяє підсудним вільно ознайомлюватись із документами у разі необхідності.

Відсутність прямого доступу обвинувачених (підсудних), засуджених до питної води призводить до порушення їх прав на гідні умови тримання під час перебування в судовій установі.

У блоці, де розміщені камери для підсудних, всупереч вимогам п. 6.5.2

ДБН В.2.2-26:2010 відсутній спеціальний санвузол для підсудних.

2. Порухення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 49 Конституції України).

Аптечки для надання домедичної допомоги, що знаходяться у кабінетах працівників Суду, містять лікарські засоби з простроченим терміном дії.

3. Порухення права осіб з інвалідністю, передбачені Конвенцією про права осіб з інвалідністю, ратифікованою Законом України №1767 від 16.12.2009.

В порушення вимог пункту 5.2.1 Державних будівельних норм ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд (далі - ДБН В.2.2-40:2018) маломобільні групи населення не в змозі без сторонньої допомоги потрапити до залів судових засідань навіть на першому поверсі. Доступ до приміщень суду на 3-му, 4-му і 5-му поверхах будівлі суду для маломобільних груп населення взагалі неможливий.

Крім цього, в залах судових засідань відсутні окремо передбачені місця для осіб з інвалідністю, які пересуваються в кріслах колісних, що передбачено вимогами п. 6.2.1.7. ДБН В.2.2-26.

Наявні санітарні вузли у Суді всупереч нормам ДБН В.2.2-40:2018 не забезпечують їх використання особами з інвалідністю через відсутність будь-яких пристосувань для такої категорії осіб.

Верхні і нижні сходинки сходових маршів, якими здійснюється переміщення відвідувачів суду між поверхами, не мають контрастного забарвлення або маркування, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-26:2010 та ДБН В.2.2-40:2018.

4. Порухення права на забезпечення безпеки у суді (Директива Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу та № 2012/29 ЄС від 25 жовтня 2012 року про дотримання мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів та ДБН В 2.2-2.6:2010).

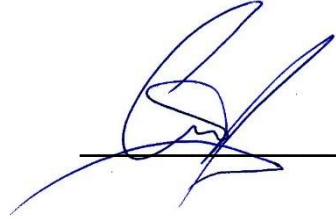
В порушення вимог пункту 13 Інструкції № 613/785/5/30/29/67/68 у приміщенні суду не забезпечено ізольованого маршруту конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від службового входу суду до залу судових засідань № 6 на 4-му поверсі, у зв'язку з цим підсудні конвоюються відкритим для сторонніх осіб коридором, що призводить до порушення їх прав на забезпечення безпеки під час перебування в суді та вимог п. 7.1.1.10 ДБН В 2.2-2.6:2010.

Відсутні відеоспостереження та кнопки звукової сигналізації по маршруту конвоювання підсудних, що є порушенням п. п. 13 і 15 Інструкції № 613/785/5/30/29/67/68 та вимог п. 7.1.10 ДБН В 2.2-2.6:2010.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

1. Співзвіт учасниці групи національного превентивного механізму, яка здійснювала відвідування Зарічного районного суду м. Суми.
2. Фотознімки, отримані за результатами відвідування Зарічного районного суду м. Суми.

Керівник групи НПМ
Бурка О.В.,
Головний спеціаліст відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини

02.05.2023

Додатки до звіту

Фото 1.

Фото 2.

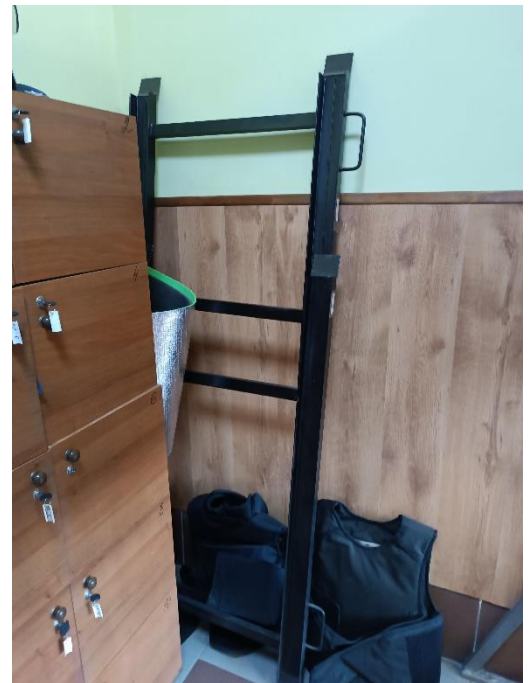

Фото 3.

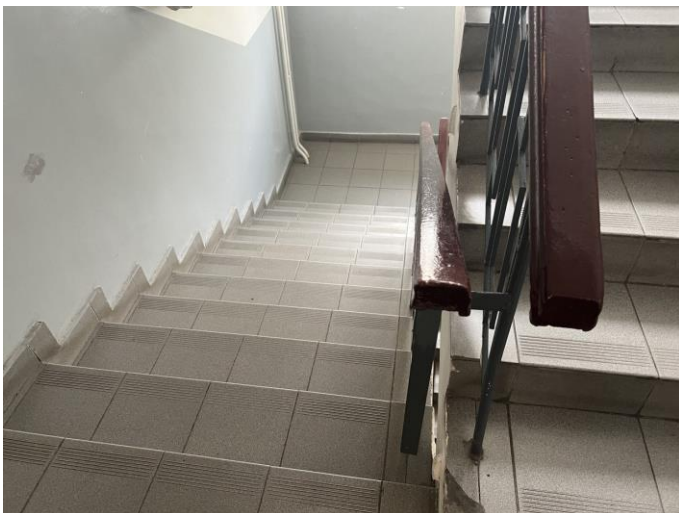

Фото 4.

Фото 5.

Фото 6.

Фото 7.

Фото 8.

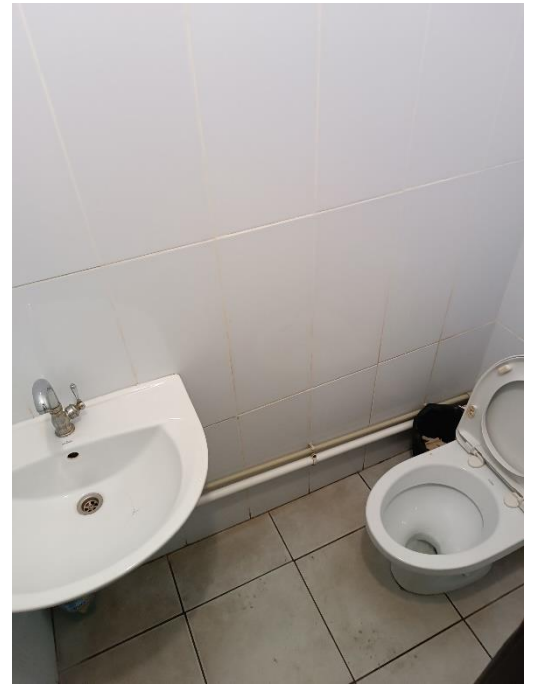

Фото 9.

Фото 10

Фото 11

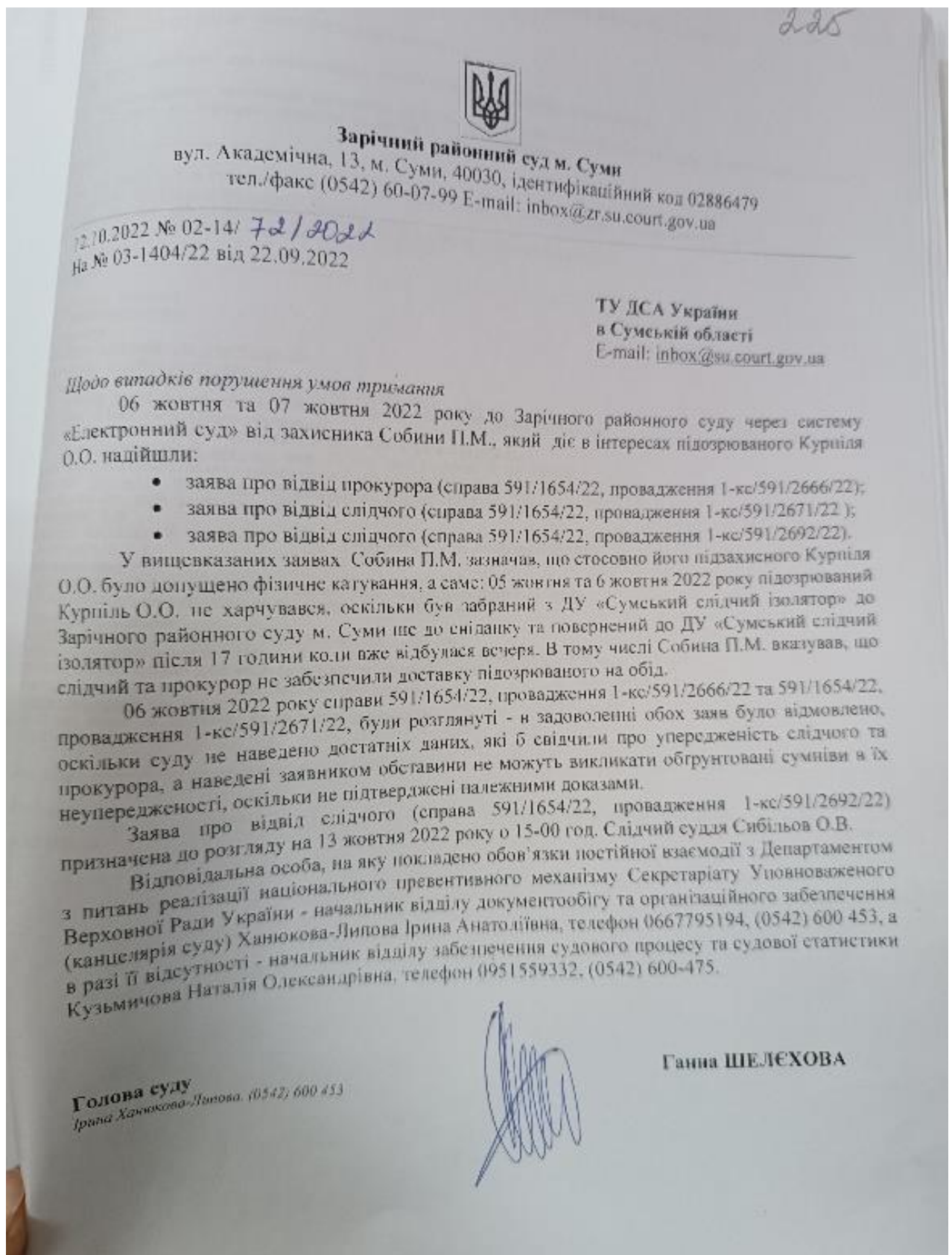

Фото 12

Співзвіт

учасника групи НПМ Єжкун Марини Вікторівни, представника громадської організації «Україна без тортур», про результати відвідування 25.04.2023 Зарічного районного суду м. Суми, розташованого за адресою: вул. Академічна, 13, м. Суми, для виконання функцій національного превентивного механізму.

З Кодексом професійності та доброчесності національного превентивного механізму (Кодексом НПМ) до початку відвідування НПМ ознайомлений.

Мною у ході відвідування у складі групи НПМ зазначеного місця несвободи виявлено такі порушення прав та свобод людини:

1. Порушення права на гідні умови тримання:

1.1. Підлога в камерах для підсудних всупереч вимогам п. 7.1.12 ДБН В.2.2-26:2010 виготовлена з бетону, а повинна бути дерев'яною на бетонному підмурівку.

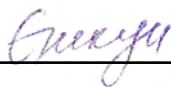
1.2. Низький рівень штучного освітлення у камерах для підсудних осіб не забезпечує комфортний світловий режим, що не дозволяє підсудним (засудженим) вільно ознайомлюватись із документами.

1.3. Відсутність прямого доступу обвинувачених (підсудних), засуджених до питної води призводить.

2. Порушення права осіб з інвалідністю:

2.1. Верхні і нижні сходинок сходових маршів, якими здійснюється переміщення відвідувачів суду між поверхами, не мають контрастного забарвлення або маркування, що не відповідає вимогам ДБН В.2.2-26:2010 та ДБН В.2.2-40:2018.

Єжкун М.В.,
Представник
ГО «Україна без тортур»

01.05.2023